Utdrag ur

Helsingfors hovrätts verksamhetsberättelse för år 2023

översatta till svenska

Åt läsaren

Helsingfors hovrätts verksamhetsberättelse för år 2023 publicerades på finska i juli 2024. Detta dokument innehåller verksamhetsberättelsens mest centrala delar översatta till svenska.

Presidentens översikt

År 2023 var händelserikt, fyllt av utmaningar men också möjligheter. I förordet till förra årets verksamhetsberättelse lyfte jag fram de utmaningar som vår hovrätt stött på, till exempel ansamlingen av ärenden, förlängda behandlingstider, ett ökat antal omfattande fall, resursbrist och personalens ork. Förteckningen är utmattande lång och det finns ingen klar lösning på problemen. Vi har nått den avgörande punkten där en möjlighet hade varit att låta strömmen föra – eller som Dylan Thomas uttryckt det låta oss gå milt i den goda natten – eller modigt och förutsättningslöst börja förnya våra verksamhetssätt. Vi valde det senare.

Redan i förordet till förra årets verksamhetsberättelse nämnde jag flera utvecklingsprojekt som inletts vid hovrätten. Till min glädje kan jag konstatera att samma utvecklingsarbete har fortsatt i tilltagande takt 2023. Antalet fall som blivit offentligt anslagna inom 30 eller åtminstone 60 dagar har ökat på alla fronter enligt statistiken. Den positiva utvecklingen av antalet givna domar i jämförelse med antalet inkomna fall har även den fortsatt. Det verkar som att vi kan åtgärda ansamlingen av fall planenligt inom cirka fem år.

Det finns goda skäl till att ställa frågan vad som ligger bakom denna nyvunna energi. Kort skulle svaret vara Svea. Vi vände våra blickar till vår granne i väst för att få nya idéer och vi ville veta vad som ligger bakom den berömda effektiviteten i Svea hovrätt. Vi ordnade en seminarieresa till Stockholm för hela personalen med de medel vi beviljats för utvecklingsarbetet. Under resan ordnades även verksamhet i anslutning till seminariet och i små grupper under ledning av Arbetshälsoinstitutet. Det var väl värt att göra hela personalen delaktig, eftersom arbetet resulterade i många förverklingsbara utvecklingsidéer. I de fruktbara diskussionerna mellan olika personalgrupper växte insikten om den viktiga roll som var och en har som en del av hovrättens enhetliga och fungerande organisation.

Resans höjdpunkt var besöket till Svea hovrätt, där domar i huvudsak ges inom en vecka från huvudförhandlingen. Även om snabbheten delvis går att förklara med den separata förberedande personalen som vi saknar, en mildare skyldighet att motivera beslut och övriga särdrag hos det svenska rättsväsendet, var observationen ögonväckande. Detta konkretiserade vårt behov av att sammanfatta våra ofta mycket detaljrika domar, något som många redan tidigare varit medvetna om. Detta gav oss tillfälle att bli påminda om det egentliga syftet för vår hovrätt som en fullföljdsdomstol, vilket är att säkerställa och undersöka riktigheten i tingsrättens avgöranden och inte att ordna nya rättegångar. Det är dessutom ofta möjligt att starkare förlita sig på tingsrättens avgöranden. Det förändrade klimatet i fråga om detta har varit lätt att notera även utan att kontrollera statistiken. Vi upprättade även en anvisning om sammanfattningen av domarna för att underlätta detta arbete.

Året 2023 kunde även kallas ett jubelår för Svea-modellen. Stämningen vid hela hovrätten är laddad med hoppfull optimism. Informationen i slutet av året om tilläggsresurser för år 2024 för att avhjälpa anhopningen av ärenden och den kroniska bristen på personal säkerställde även de materiella ramarna. Nya anställda kommer med nya idéer och fungerar samtidigt som fördomsfria katalysatorer i arbetet med att förankra nya verksamhetssätt. Även om Helsingfors hovrätt är en grundpelare för den juridiska stabiliteten och rättsstatsprincipen innebär det

inte oföränderlighet. Hovrätten har en krävande och värdefull uppgift då det gäller attsvara på dagens utmaningar och samtidigt värna om stabilitet, kontinuitet och traditioner.

Årets framgångar hade inte varit möjliga utan de parter som ledsagat de olika projekten vidare eller den dedikation, idoghet och vilja att arbeta tillsammans som hela personalen visat. Jag vill åter igen framföra ett varm tack till alla för det gånga året!

Helsingfors den 25 juni 2024

Asko Välimaa
President

Rättskipning

Rättskipningsarbetet utifrån statistiken

År 2023 inkom sammanlagt 7 831 mål till alla hovrätter. Antalet inkomna mål har således minskat något jämfört med år 2022 (7 899). Antalet avgöranden som hovrätterna meddelade år 2023 (7 942 avgjorda mål) minskade något jämfört med föregående år (7 856 avgjorda mål). Antalet oavgjorda mål (den så kallade målbalansen) steg år 2023 med mindre än en procent jämfört med nivån förra året, vilket betyder att man lyckats sakta ner upp den långvariga ökningen av antalet oavgjorda mål.

Till Helsingfors hovrätt inkom 2 842 mål år 2023, dvs. 87 fler mål än år 2022. Detta utgör ca 36 procent av alla de mål som inkom till alla hovrätter, och Helsingfors hovrätts andel ökade med ca 1 procentenhet jämfört med år 2022. Antalet avgöranden som Helsingfors hovrätt meddelat (2 914) ökade jämfört med år 2022 (2 735). Antalet mål som var anhängiga vid hovrätten vid utgången av år 2023 (2 004) har minskat med cirka 70 mål jämfört med året innan (2 076). Även i fråga om detta inom detta område? kunde ökningen av antalet fall saktas ner år 2023, och således började trenden minska i stället för att öka, såsom den gjort under tidigare år.

Målen som avgjorts vid huvudförhandling utgjorde 25,4 procent av alla mål vid Helsingfors hovrätt under verksamhetsåret. Andelen har sjunkit jämfört med föregående år (en minskning på 3,4 procentenheter). Det sammanlagda timantalet för huvudförhandlingarna var cirka 5 056. Jämfört med år 2022 minskade antalet timmar med 427. Jämfört med det föregående året minskade antalet huvudförhandlingar som pågått i över åtta timmar med cirka 7 procent och var 161 stycken. Antalet huvudförhandlingar som pågått i över 25 timmar (26 stycken) minskade också något jämfört med år 2022 (29 stycken).

Av alla mål som inkom till hovrätterna 2023 omfattades 72 procent av systemet med tillstånd till fortsatt handläggning. Vid Helsingfors hovrätt var motsvarande andel 66,7 procent. Andelen avslagna tillståndsansökningar var cirka 55 procent vid Helsingfors hovrätt och cirka 52 procent sammanlagt vid alla hovrätter.

År 2023 var medianhandläggningstiden för avgöranden som meddelats vid Helsingfors hovrätt 5,5 månader och 52,4 procent av målen avgjordes inom sex månader. De enklare målen kan hovrätten således fortfarande avgöra rätt snabbt. Motsvarande siffror år 2022 var 5,1 månader och 53,4 procent. År 2023 var den genomsnittliga handläggningstiden ungefär 9,3 månader. I de mål som avgjordes vid huvudförhandling var den genomsnittliga handläggningstiden cirka 18,7 månader. De genomsnittliga handläggningstiderna vid Helsingfors hovrätt är längre än vid de andra hovrätterna. Handläggningstiderna har blivit längre, vilket delvis förklaras av åtgärderna för att avhjälpa ansamlingen av fall och äldre fall, då de fall som länge stått i kö färdigställdes och togs med i statistiken.

Andelen mål där handläggningen tagit över ett år är fortfarande rätt hög (30,8 procent). Antalet mål som vid utgången av 2023 varit anhängiga i minst ett år var 587, vilket är mer än fyrtio mål mindre än året innan (633) .

År 2023 inkom 1 822 brottmål eller tvångsmedelsärenden (64,1 procent) och 741 tvistemål (26,1 procent) till hovrätten. Andra ärendegrupper var bland annat utsökningsärenden och ansökningsärenden. På samma sätt som år 2022 var den vanligaste rubriceringen på inkomna mål misshandel år 2023 (236 mål). Ökningen från föregående år för mål som inkommit med rubriceringen misshandel var 17 procent. De vanligaste rubriceringarna för brottmål var därutöver narkotikabrott, stöld, bedrägeri, våldtäkt, rån, rattfylleri och äventyrande av trafiksäkerheten. De vanligaste ärendetyperna utöver brottmål var ärenden som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt (105 ärenden), utsökningsbesvär (62 ärenden) samt skadestånd och skulder.

I hovrättens avgöranden förblev tingsrättens avgörande oförändrat i 18,5 procent av målen Tingsrättens domskäl och slutresultat ändrades till andra än oväsentliga delar i cirka 26,1 procent av målen. Därutöver lämnades 3 procent av besvären utan prövning och 2 procent av målen återförvisades till tingsrätten. Förlikning mellan parterna fastställdes i 1,6 procent av målen.

Vid tidpunkten för verksamhetsberättelsen hade sammanlagt 15 av de avgöranden som Helsingfors hovrätt fattat 2023 publicerats i databasen för hovrätternas avgöranden i Finlex (FHOT).

Sökande av ändring hos högsta domstolen

Hovrätten avgjorde 2 914 mål under tidsperioden 1.1–31.12.2023. Under nämnda period var antalet hovrättens avgöranden som överklagades hos högsta domstolen 618, dvs. cirka i 21 procent av avgörandena. Den relativa andelen ansökningar om besvärstillstånd och besvär över avgörandena ökade med en procentenhet jämfört med året innan.

Högsta domstolen beviljade år 2023 besvärstillstånd i 21 mål som avgjorts av Helsingfors hovrätt. Av högsta domstolens 95 prejudikat från år 2023 gällde 24 ändringssökande i Helsingfors hovrätt avgöranden (cirka 25 procent).

Mål som handläggs vid rättskipningsavdelningarna

Hovrätten är indelad i fem avdelningar som alla handlägger både brott- och tvistemål. Handläggningen av mer omfattande mål, där huvudförhandlingen pågått i minst 15 dagar i tingsrätten, är koncentrerade till avdelning 5. Därtill fungerar en specialenhet vid avdelning 5 som på finska inofficiellt kallas ”Nyrkki” eller knytnäven och tar hand om ärenden med brådskande

häktning. Därtill finns en mottagningsenhet som fokuserar på enklare ärenden eller jourmässiga ärenden. I övrigt har målen och ärendena fördelats jämnt mellan de fyra avdelningarna, dock så att vissa ärendegrupper har koncentrerats till vissa avdelningar (rotlar).

Till de ärenden som koncentrerats till utsedda avdelningar hör för det första sådana mål i vilka Helsingfors hovrätt ensam är behörig. Sådana mål har vid hovrätten fördelats till en avdelning och de gäller bland annat internationella bortföranden av barn, militära brott, frigivning av långtidsfångar (i synnerhet livstidsfångar) samt ärenden gällande advokater och rättegångsbiträden med tillstånd. Därtill är mål som gäller hyresavtal samt avvittring, arv och testamente sådana som handläggs inom utsedda avdelningar. Också mål som gäller konkurs, företagssanering, skuldsanering för privatpersoner, aktiebolagslagen samt sjö- och transporträttsliga ärenden har koncentrerats till egna avdelningar.

År 2023 inkom 33 mål till hovrätten som behandlades på svenska, vilket motsvarar cirka 1,2 procent av alla inkomna mål. Antalet inkomna svenskspråkiga mål minskade med 11 mål jämfört med föregående år. Avgörandet av svenskspråkiga mål har koncentrerats till hovrättens avdelningar 2 och 4, med undantag av vissa mål och ärenden som sköts av rotlarna.

Fördelningen av mål enligt tingsrätt

Största delen av de ändringsansökningar som inkom till hovrätten gällde mål som avgjorts vid Helsingfors tingsrätt. År 2023 inkom 1 452 (51,1 procent) ändringsansökningar från Helsingfors tingsrätt. Antalet ändringsansökningar från Östra Nylands tingsrätt var 679 (23,9 procent) och från Västra Nylands tingsrätt 534 (18,8 procent). Om man jämför med målen som inkommit till alla hovrätter gällde 18,5 procent ansökan om ändring i Helsingfors tingsrätts avgöranden.

Till hovrätten inkommer ärenden för att avgöras också utanför hovrättens domkrets samt från andra instanser än tingsrätterna, såsom från tillsynsnämnden. Ärenden som gäller frigivning av långtidsfångar samt ärenden som gäller internationella bortföranden av barn inleds å sin sida direkt genom en ansökan som lämnas in och riktas till hovrätten.